

I = INTERVIEWATOR; R = RESPONDENT

N.I. - Miner

I: În primul rând vă mulțumim foarte mult că ați acceptat să participați la proiectul nostru cultural

R: Cu plăcere

I: Pentru început ne puteți spune numele, data și locul nașterii?

R: N.I.

I: Profesiile părinților dumneavoastră erau legate de minerit? Este o tradiție în familia dumneavoastră?

R: La noi este o tradiție, taică-mio o fost miner, bunicu-mio o fost miner, o lucrat la mina Ilba, Handal. Din 1975, din 75 de când am mai dat și eu să pot să cunosc și să...vedeam la taică-mio cum aducea niște flori de mină, niște acolo și mă mai uitam peste ele pe acolo, le mai vedeam, le mai studiam și de atunci mi-o intrat în sânge...și foarte mult îmi place, deci cu mineralele, una dintre cele mai, mai, mai....bine și mai...meserii pe care se poate baza. Taică-mio de obicei el aducea dar nu era așa de multe flori la Ilba, erau mai puține, nu era așa de multe minerale ca la Herja...deci aici la el se găsea dar de multe ori era flori...

I: Dar oricum v-a impresionat

R: Da era impresionant pentru că am văzut prima dată la el cam prin 77, un vivianit, un vivianit de vreo 7 centimetri ce l-o adus acasă el...da l-o primit de la cineva că taică-mio nu era miner la frontul de lucru...el era pe acolo, servea pe ...mecanic pe acolo pe la...și o primit de la cineva unul dintre cele mai frumoase minerale care are România...vivianitul

I: Știți de unde a provenit exact?

R: Era o culoare verde, era o culoare verde ceva nemaipomenit...vai de capul meu ce...

I: Și translucid așa...semi-transparent

R: Așa de tare lucea că parcă...se vedea în el, te vedeai în el....acuma ce-o apărut la Roșia Poieni, e modelul cum e ăsta de aci, numa că acolo la noi la Handal îi unicat în lume. Deci Handalul la vivianit...are altă...alt aspect...alt...nu știu cum...cum să zic...parcă e un cuarț. Aicea au fost și lamele de 5-7 centimetri de late și pe piatră și...da aicea specificul ce-am văzut și după aia pe parcursul vieții am mai văzut mai multe, minerale din astea de vivianit. Nu știu la Ilba de obicei nu prea aveau așa de...de...de multe minerale

I: Dar oricum o avut cât să vă impresioneze de mic

R: Da, deci de mic....de mic...am început să-mi placă meseria asta de miner și tot îi spuneam lui taică-mio....„Băi tată...”...adevăru-i că se câștiga și bani...deci se câștiga și bani și pe un om, atunci pe timpul lui Ceaușescu

I: Era o motivație

R: Era o motivație să mergi în mină ca să poți să-ți câștigi ceva bani că...asta și era...am și zis către taică-mio...și el n-o fost de acord cu mine...nu, n-o fost de acord să intru în mină nici de vai de capul meu...ce m-o certat și făcea gălăgie....că ajunge unu și pericolul și...No, într-adevăr că pericolul este într-adevăr, dar vă spun m-o impresionat foarte mult mineralele astea și cum muncea. Tot îmi spunea acasă cum...ce făcea, cum săpa cu lopată din aia mare, cu inima lui Stalin, cu troc cum se culegea, cum se...

I: Era fascinant pentru un copil

R: Da pentru un copil...el ne povestea și...de atunci am prins așa o dragoste de minerit și...chiar de asta am urmat...

I: Unde v-ați început cariera? Unde ați fost prima oară angajat?

R: Prima oară m-am dus în mină cu taică-mio la Ilba, el ultimul timp când o fost mai bolnav, avea silicoză, o lucrat la puț, lucra la puț. Deci noi suntem din Pomi, am trecut peste Someș...vreo 6 kilometri și mergeam cu el acolo și vedeam, vedeam cum coboară oamenii cu puțul, vedeam cum...pe acolo și mai prindeam. Ne puneau acolo pe haldă mai culegeam de pe acolo câte un pic de minereu, mai vedeam un pic de pirită care lucea...aur...no vă dați seama că toată lumea sărea și acolo...și de atunci o început, o început microbul ăsta a meu ca să...după ce am crescut un pic mai mare, mă duceam și fără el, după ce mi-o arătat halda unde era minereul...Mi-o arătat acolo unde era halda și mergeam pe haldă și culegeam de acolo tot ce găseam, ce pica de acolo de la ei din mină....marcasită...ce lucea bineînțeles...fiind copil vă dați seama că nu mi-am dat seama pe ce...și de atunci am început să prind mare, mare dragoste față de minerit și...din păcate nu mi-o dat voie să încep...M-au trimis la școală în Timișoara de sudor în 78..., Te duci la școală, lasă tu mineritul că ăla-i...îs destul io în mina asta și ne ajunge și nu vreau să pățești ceva"...și așa mai departe. Și am ascultat, m-am dus în Timișoara, am făcut din 78 până în 81...am făcut școala. În 81 am venit înapoi în Baia Mare, m-am dus pe șantier, am lucrat un pic pe șantier, după care m-am căsătorit și după ce m-am căsătorit m-am dus la mină...că șanse minime o fost pentru a câștiga un ban să poți să trăiești cu familia atunci...cât de cât un pic mai...într-adevăr se câștiga bani frumoși pe timpul lui Ceaușescu la mină...Și atunci m-am hotărât să mă duc pe un an, pe doi...acolo...tot am stat, după ce mi-am cumpărat mobila, după ce mi-am cumpărat ce mi-o trebuit în casă....bă stam să mai îmi cumpăr încă ceva...până când o trecut 20 și

I: De ani

R: ...de ani, exact o trecut...foarte repede o trecut anii ăștia pentru că dacă îți place o meserie pe care o faci, trece repede. Dacă nu-ți place meseria pe care o faci, nu trece...

I: Te cam chinui

R: Deci...te chinui

I: Da...

R: Eu am avut o meserie foarte frumoasă pe care am început-o la Herja...M-am dus să...cunoșteam un șef de brigadă foarte mare care o fo la Herja, C.N., o fost cel mai mare șef de brigadă de la Herja și o fost un om extraordinar, stă exact casă în casă cu soră-mea care

acolo îi căsătorită în Ferneziu și prin ea...o văzut într-o zi...tânăr, voinic....„Bă da tu ce faci? Unde lucri?”....„Păi lucru pe șantier”....„Îți place acolo...cum meri pe șantier?”....„Păi...nu prea îmi place da...să vezi că așa...”....„Dacă vrei de mâine vi la mina Herja”...M-am dus acolo la el într-o zi, vă spun era director, pe atunci era P.L. la...o venit directorul și zice către mine „Bă baiatul văd că tare, mare ești...noi nu aveam aici nevoie la mina asta de oameni deștepți”....„Domnule eu sunt sudor...” eu am început să-i spun....„Domnule...dumneavoastră dacă vă încadrați în ceea ce o să vă spun eu o să vi la Herja, dacă nu...o să stai acasă. Deci am nevoie de oameni tari, mari și proști...Eu n-am nevoie de oameni deștepți ca să vie să...Când te încadrezi în ceea ce ți-am spus eu acuma...”...Eu în ziua respectivă am ieșit afară de acolo...mă cheamă

I: Cred că v-ați simțit jignit

R: Vă dați seama...mă cheamă șeful de brigadă C.N. și zice „Mă I. ce-ai făcut?”....„Păi uite ce mi-o spus directorul”....„Bă acuma n-o lua și tu chiar așa în nume de rău...că tare....băi...la mină nu trebe oameni deștepți, la mină trăbă oameni care să fie puternici ca să poată munci și așa mai departe. Dacă vrei...”. No când o fost a doua zi dimineață...m-am dus, când m-am băgat într-un birou...mi-o și știu numele....„A domnul N....te încadrezi în ceea ce ți-am spus eu?”....„Da mă încadrez”....„Oi suna să-ți faci angajarea”....Face angajarea și de aia vreau să vă spun că m-am dus într-o brigadă, cea mai bună brigadă de la mina Herja care o fo atunci și lucra pe un preabataj, asta a fost brigada care a fost...și la minus 9 se făcea galeria asta ca să se ducă la Flotație, se lucra pe o instalație, pe două instalații de preabataj și instalație...aia cu ciocane și cu buzdugan ce se...mânca din galerie...deci cu bandă, se încărcă pe bandă și se trăgea și se ducea la...la...la...minereu. Dar nu ne-o dat voie să mergem acolo noi care am fost mai tineri...deci eram atunci vagonetar...ne-o băgat la un loc de muncă un pic mai ușor, deci până când ne-am dat seama de ceea ce se poate întâmpla. Într-o mină-i foarte greu deci nu-i așa de ușor cum gândesc alții că...vai că mina-i bună și doamne...nu-i adevărat...deci mineritul îi una dintre cele mai grele meserii posibile de pe lumea asta...cine știe, cine nu știe, nu știe să...Și m-am dus într-o înaintare și se încărcă cu Rocomanul, atunci o fo apărută Rocomane și...încărca cu Rocomanul...când am auzit cum face Rocomanu ăla și ce face acolo...măi frate măi, nu știam în care parte s-o iau pe galerie....„Nu te speria măi, nu te speria că ăsta așa face...”

I: Îi cu aer comprimat

R: Vă dați seama...pe o galerie de...că atunci se mâna galeria 53 că numa după aia o apărut 651 unde se mâna cu TH-uri și cu bandaje...și...ne-am dus pe acolo, pe galeria aia acolo și îmi spunea „Fii atent, eu dau cu Rocomanu, încarc vagonetu, tu stai înapoia vagonetului și când vezi că nu poate arunca Rocomanu până în capătul vagonului, tragi cu sapa să se umple vagonul să fie plin la capacitate, ca să nu meargă afara vagoanele...”. Lucram pe un filon...deci nu pot să povestesc ce...lucram pe un filon la minus 1, la minus 1 lucram pe un filon pe 50D, era un filon de doi metri de plumb. Nu povestesc...nu puteam să încărcăm vagoanele până sus...deci trebuia să încărcăm vagoanele la jumătate, nici nu poți să-ți dai seama cât...cupa la Rocoman trebuia să vină la un sfert, sau la jumătate din...

I: Da...dacă o încărcăi n-o ridica

R: Nu ridica, nu ridica...am lucrat acolo, am mânat înaintarea și după aia, după ce ne-am dus de acolo și după 15 ani...mergeam pe filonul ăla acolo să luăm de acolo când...mina era în deficit, atuncea pe timpul lui Ceaușescu, mergeam și încărcam câte 2 vagoane

I: Aia era rezerva

R: Exact...mergeam și încărcam câte două vagoane de acolo de pe filonul ăla ca să se dea...și atunci se spunea...lipsă la plumb, lipsă la zinc, la cupru, la aur...la ce era lipsă, mergeam și încărcam...deci Herja întotdeauna avea filoane din astea pe care să poți merge și să stabilești cumulusul ăsta de cantități la cupru, la zinc, la aur... Întotdeauna avea, se știa că e minus pe ceva...ți spunea „Du-te pe filonul respectiv și adă de acolo, du-te și încarcă de acolo”...

I: Magazia

R: Asta o fo înainte...că după Revoluție s-o schimbat multe...s-o dus...toate s-o făcut...o făcut mai multe prostii și multe măgării. Am stat în brigada asta aicea până în 87, am stat vreo 5-6 ani în brigada asta aici...dintre care au fost cei mai buni....de aici din brigada asta de-a lui baciul N.C., el o rămas în pensie în 84...cam așa o rămas în pensie, după el o rămas ginerele său N.G....acolo în brigada asta era doi generi, avea doi gineri, N.G și D.Ș....deci ei doi o rămas acolo în brigada asta. Noi acuma cum eram toți ne cunoșteam cu soră-mea acolo, mai strângeam duminica, sâmbăta povesteam acolo...m-am împăcat foarte bine cu ei și am mers mai departe cu ei. Și o fost cei mai buni brigadierii N.G. și D.Ș.. Deci ei o...și eu lucram pe cărucioare din astea de preabataje, deci asta la Herja o fost foarte bun pentru că nu-ți rupea mâinile tampela aia s-o ți în mână...era un fel de cărucior, avea un braț lung cu care perforai de sub...nu trebuia să intri să stai acolo...în pericol unde perforai, avea un acoperiș, stăteai sub acoperiș...nu era așa de mare pericolul în care să intri să...să lucrezi acolo pe aia...Am lucrat acolo cu el, cu ei...după ce...

I: cât avea o gaură?

R: O gaură avea 1,80, deci normal. Deci noi făceam găurile depinde de filon și de piatră, cât de moale era piatra. Dacă era piatră mai moale...făceam găurile mai mici, mai scurte...1,40-1,60 pentru ca să nu rupă prea mult...că dacă...și trebuia să dai găurile lângă filon, dacă filonul era de 50 de centimetri tu să dai găurile lângă filon ca să nu...iei...sterilul

I: Să nu iei luciu

R: Să nu iei...sterilul că...ultimu timp ne penaliza de ne rupea deci....după Revoluție ne penaliza de...nu-ți povestesc ce penalizare ne făcea. Și atuncea ne-am dus colo pe filonul ăla unde lucram, pe 50-ul ăsta și de acolo, de acolo ne-o trimis să mergem într-un filon foarte cald...era în jur de 40 de grade temperatura...40-45 cred că era. Nu puteam lucra numai în pielea goală, casca pe cap

I: Și cizmele evident

R: Și cizmele normal...că fără cizme...și furtun de aer și aveam un robinet de apă care pulveriza tot timpul ca să poți să stai acolo....nu puteai să stai în front...deci 2 ore dacă stăteai era...pușcam o dată la 2 zile, pentru că nu puteai să și golești în același timp...

I: Și să perforezi

R: Și să și bagi linie să și puști...aia ce s-o făcut acuma ultimu timp era...trebuia să faci două pușcături într-o zi ca să faci planul...Așa s-o ajuns de mult, de aia nu așa de bine o mers...Și în 87 mi-am făcut Brigadă, unde m-o și luat...m-o și trimis la școala de Salvatori minieri...

I: Deci ați...din vagonetar treptat ați...

R: Vagonetar, ajutor miner, miner, deci după ce-am ajuns

I: Haideti să înțelegă ascultătorii....Ce înseamnă brigadă?

R: Brigadă...

I: Echipa îi clar...miner, ajutor

R: Deci brigada înseamnă când este mai multe echipe formate din mai mulți mineri, deci...și are mai multe locuri de muncă...deci noi am fost în brigadă 20 de oameni în brigadă și lucram pe 4 schimburi...era pe timpul lui Ceaușescu, lucram 8 ore...lucram pe 3 schimburi nu pe 4...pe 3 schimburi lucram...și...un schimb...deci...o brigadă...una dintre brigăzile noastre care lucra, lucra la înaintare. Deci noi lucram așa începeam cu înaintarea, începeam cu înaintarea...mergeam cu preabatajul, mergeam cu abatajul și atuncea....bine...noi de obicei de aicea în zonele astea unde...unde...era cald, unde era cald se făcea suitoare, se făcea suitoare...de către altcineva, în fața noastră ca să putem noi intra cu brigadă mai mare să nu stăm să facem și suitorul....dar de obicei când se intră într-o

I: Intrați în lucrările...în panourile deja pregătite cum se spune

R: Exact...deci ulterior, ulterior....nu ne-o mai dat voie să facem așa...o trebuit să fac, eu când m-am dus la Brigada mea, mi-am făcut brigada mea, deci am avut echipe de abataj, echipă de înaintare, echipă de preabataj, echipă de suitoare...ca să pot să...îmi fac de la capăt până la sfârșit tot, tot ciclul ăsta de ăsta....deci când te duceai pe un panou trebuia să mergi să spui echipa de suitor...deci tu trebuia să îți bați două suitoare la capăt pentru aeraj, ca să poți să ai aeraj trebuia să-ți bați suitorul ca să poți să începi locul de muncă, după ce se începea, se bătea suitorul...înaintările de obicei...transversalele astea care se fac...Deci transversala ce înseamnă? Se duce în nord, în vest, în sud...se mână transversală de pe care venea probagii ăștia și lua probe din filoane, noi găseam filoanele...

I: deci le tăiați perpendicular

R: Exact...

I: Asta înseamnă transversală

R: Transversal...mergeam pe...

I: Mai multe filoane, veneau probașii luau probe...și care merita...

R: Exact, exact...venea probagiu și luau probe și atuncea veneau ăștia cu ăsta și spuneau „Filonul...” da de obicei orice mină care, care este mai veche....și eram în mai multe...începând

de la orizoantele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ....deci tot cam aceleași filoane au...rar se întâmpla când intervenea câte un filon

I: Să găsești un filon nou...se cunoșteau se...

R: Exact...mina Herja de obicei, de obicei și Baia Sprie tot la fel a fost și acolo am fost

I: Deci se lucra pe extinderea filoanelor care se știau

R: Exact se mâna panoul și știai că pe 50, 30, 20 astea-s filoanele care-s de bază care tre să pornești pe ele indiferent ce-ar fi...și cam toate filoanele, eu am lucrat pe toată porțiunea la minus, eu am lucrat la minus...la noi era și la plus....Eu am lucrat la sectorul 2 la minus...deci acolo am lucrat în toate orizoantele, până la minus 9 am lucrat. Și acolo la minus 9 unde s-o făcut banda aia unde s-o pregătit, după ce s-o pregătit banda și-o făcut o fost mult mai ușor pentru noi...deci pentru mine vă dați seama că...Herja era cotropită de rabe și de tot felul de...nu puteai să intri, să mergi pe ....să te duci din cauza rabelor...După ce am dat drumul la banda aia acolo, a mers mult mai bine cu banda. Dar vă spun că atuncea când se mâna, se mâna un filon din ăsta mai mare și mai bun, întotdeauna se aducea brigăzile mai mari și se băga pe filoanele de bază...întotdeauna era așa...

I: Ca să scoată mai repede...să pregătească mai repede...

R: Exact...să se poată, să se poată exploata. Deci de obicei...noi cu brigăzile mai mari nu mergeam pe să zic pe un filon de 200 de metri sau pe 500 de metri, mergeam pe filoanele mai lungi, mai mari...unde aveam 2,3,4 panouri de abataje, unde puteai să te extinzi cu....Că mie nu-mi convenea de exemplu să vă spun....aveam 25 de oameni în brigadă, deci mie nu-mi convenea când îmi împărțeam brigada...nord, est, sud, vest, în toate zonele....că știți dumneavoastră cum îi...omul...

I: Tre să-l ai sub control

R: Exact...omu întotdeauna, întotdeauna trebe să-l ai sub control, trebe să ...

I: Sau măcar să-i dai senzația că-i sub control...

R: Exact, exact...atuncea...și atunci de obicei

I: Da de fapt răspundeți de ei, nu? Ca șef de brigadă...la urma urmei aveți măcar moral...

R: Da...păi eu...eu...eu vă spun că șefii de brigadă la noi la Herja...nu știu ce să zic...noi eram mai mari decât...

I: Maiștrii

R: Maiștrii nu...nici nu...da...vă dați seama mai mult decât aveau maiștrii care dar...atuncea când am început să facem așa ceva, deci cu șefii de brigadă mulți dintre ei, s-o retras pe căruciorul de preabataj

I: Probabil că cu vârsta o ...

R: Vă dați seama că acum directorul și că ăsta erau așa cu ei...și atunci ei și-o făcut în așa fel încât...încât să le meargă bine la ei...vă dați seama că fiecare își trage foc la oala lui....Și atunci...atunci m-am supărat eu...am zis „Asta-i...gata...oprim...mă duc și-mi fac brigadă și eu, de ce să nu-mi fac brigadă?”. Atuncea mi-am făcut brigadă și eu

I: Da cum îți făceai brigadă? Trebuia să-ți recrutezi oamenii? Te lăsa conducerea? Sau te încuraja?

R: Da...deci...trebuia, trebuia fie...deci eu prin munca care am făcut-o cu brigada astalaltă mai mare...și în fiecare an eram premiați

I: Evidențiați

R: Premiați, tot pe locul întâi eram tot timpul...cu brigada...așa îți crezi o imagine, oamenii care sunt în minerit acolo care acolo vede...

I: cum ați pățit și dumneavoastră când ați venit novice...mă bag în brigada cea bună, nu?

R: Exact...vede cât de bine ne-o mers și zice...mă aș merge și eu dacă se poate...dacă ai cumva un loc și așa mai departe și atunci am început așa...Am zis atunci în 87,m-am dus la școala de Salvatori Minieri, m-o trimis la școala din Petroșani...și când am venit de acolo de la școală...aveam un șef de schimb, unu H.. Un om extraordinar, deci nu vă pot povesti ce om era omul ăsta...deci am fost colegi

I: L-am avut aci...

R: Deci am avut, am avut de unde să învăț de la omul ăsta....o fost un om...deci....ca să poți să fii un șef mare sau un șef de brigadă trebuie să ai capacitatea ca să poți să vorbești cu oamenii ca să poți să înțelegi pe om...ceea ce ar trebui, ceea ce ar vrea...și personal și la locul de muncă...aveam de multe ori...din 25 de oameni...imposibil să n-ai câte 1, 2, 3 care are necazuri în familie și...trebuia să îi consolez și dincoace ca să pot să aibă o capacitate de muncă favorabilă, ca să poată să meargă...și atunci, atunci...După câteva săptămâni mi-am făcut o brigadă, o brigadă foarte bună din tot felul de oameni...cei mai buni i-am strâns de prin toate părțile

Că noi, deci într-o brigadă, depindeam toți 25 de oameni, aveam 15 locuri de muncă, deci fiecare loc de muncă trebuia să-și facă planul...deci dacă nu-ți făceai planul...deci noi toți eram în aceeași oală

I: Deci să înțeleg. Minerul întotdeauna a fost plătit în acord

R: Exact

I: Pe brigadă...ce făcea Vasile, ce făcea Gheorghe...se aduna și se împărțea la brigadă

R: Exact...

I: Brigada putea să iasă 110% dar unu putea să facă 120, altu numa 100%, depinde de condiții și ...de abilitatea șefului de brigadă, nu?

R: Exact...Asta am spus pentru că nimeream locuri de muncă în care, în care nu puteai face planul...de exemplu aveam înaintare în nord...era mult mai tare roca, deci roca era mult, mult mai tare decât în zonele astealalte...sud, vest...era mult, mult mai tare

I: Plus locurile alea cu căldură în care nu puteai, nu te...

R: Exact

I: ...încadrai într-un ciclu

R: Exact...și atuncea eu ca șef de brigadă...că am avut probleme foarte mari și înainte tot așa era că zicea că „Bă da stai că de ce să împărțesc eu banii cu ăla care...ăsta”...Deci dacă vrei să lucrăm într-o echipă...într-o brigadă...trebuie să-ți faci loc și pentru alții, nu numai pentru tine, pentru că într-o brigadă dacă suntem 25 de oameni...măi s-o întâmplat ca luna asta 2 locuri de muncă nu și-o putut face planul...ei eu îi acopeream din toate celelalte locuri de muncă ca să poată să iasă bine...ei venea luna...poate 2, 3 luni în care era celălalt în situația în care să nu-și poată face planul...și atuncea le tot explicam „Vedeți oameni buni, luna asta o picat ăla, luna asta o picat celălalt...nu se poate să...”

I: Nu era greoi sistemul ăsta? De cine era agreat mai mult de mineri sau de către conducere?

R: Deci la noi nu se băga nicodată conducerea în așa ceva...deci la noi când ți-ai făcut brigada...deci eu mai mult colaboram cu directorul, la materiale, la...deci eu de obicei eu rămâneam afară și îmi trebuia...îmi trebuia la înaintare, îmi trebuia TH-uri, îmi trebuia bandaje...îmi trebuia...s-o stricat Rocomanul, chemam la Rocoman, hai repară Rocomanul, chemam dincolo, facem...deci ca să poți să nu stai așa de mult, deci un loc de muncă care nu era în brigadă...deci aștepta mult mai mult ca să vie să-i repare cineva ceva, decât eu...pentru că eu dacă nu venea atunci în momentul în care i-am spus...vezi că am nevoie de mecanic sau nevoie să-mi vină electrician să-mi facă curentul pentru zona respectivă...dacă nu vii ți-am făcut referat sau ți-am făcut altceva pentru că dacă nu, mie îmi ții în loc atâția zeci de oameni...care noi depindem unul de altul și atuncea automat venea și se punea mai repede pe ăsta....În schimb un biet miner care lucra la înaintare

I: Brigada avea prioritate cum se spune

R: Exact...exact...care lucra la înaintare lângă mine îl vedeam pe bietul...bă n-avea tuburi de aeraj...adevăru o fost că și noi de multe ori îi ajutam...deci dacă vedeam că...dacă se băga tuburi de aeraj, burlane așa spuneam noi, se băga burlane în suitor, în abataj, pe galerie...îi spuneam „Măi oameni buni ajutați mecanicii ăștia de front, ajutați-i să bage burlane”...că dacă ajuți...încă 3-4 oameni de la mine de la brigadă ajutam dincolo în altă parte atuncea automat se făcea și mergea mai bine...decât să stai să te uiți numa la ăla care lucrează. Că ei de obicei era câte 2, venea câte 2 mecanici din ăștia, păi vă dați seama că trebuia legate acolo tuburile pe sus și...no...și atuncea de aia am optat foarte mult pentru brigadă ca să se meargă înainte și am lucrat în brigadă până în 2001. O început foarte mult cu...s-o schimbat directorul...o venit directori noi, pe care i-am pus noi...că atunci după Revoluție l-am dat afară pe P.L. care o fost un om extraordinar...nu numai ca om...da și ca meserie, era un meseriaș desăvârșit...deci el cunoștea mineritul ăsta poate mai bine ca mine...bine...îl cunoștea teoretic nu-l cunoștea

practic...și atuncea...noi atuncea l-am schimbat și..., „Băi pe cine să punem”...prieteni de-ai noști...am pus pe C., ăsta o fost șef de sector la...ce să știe, ce să fie frate că nu...vă dați seama că nu știa nimica...nu cunoștea...nu...vai de capul nost. Și Herja o mers din ce în ce mai prost...mai prost, mai prost, mai prost, mai prost....nu știa bietul miner din ce cauză tot crește planul, deci de pe lună pe lună...tone, tone, tone în plus...înțelegi? Și de câteva ori tot am spus „Domle...” și cu...cu Sindicatul și cu ăsta..., „Mă oameni buni da ceva se întâmplă aicea pentru că...”...dacă vrei să mărești planul trebe să ai mai multe criterii la bază ca să poți mări planul unui om...să ai mai mulți oameni...să fie piatra mai bună...să...

I: Productivitate mai mare

R:...să...deci...

I: Să ai utilaje

R: Exact să ai tot felul de ăsta, dar noi am lucrat cu același utilaj din 1900 până când am ieșit în pensie...tot cu aceeași tãmpelã am lucrat, deci tot cu aceeași tãmpelã , nu am lucrat niciodată cu altceva mai bun decât ar fi...și s-o făcut...bun aici s-o făcut Rocomanul ăsta într-adevăr...Am prins câteva galerii când ne-am dus la minus 2, am prins și de multe ori spãrgeam în galerii pitice...

I: Așa....ale vechilor...

R: Da...da...nu știi cum norocul lor puteau lucra ăia acolo, am lucrat și noi, am lucrat așa vreo câteva luni de zile...deci...lucram...atunci nu era perforam pe uscat, nu perforam cu apă...

I: Păi n-aveați conducte

R: Nu vă povestesc ce aveam...vai de capul meu, păi eram în nas și în gură numa mol din ăla...praf din ăla...no și...nimeream în galeriile astea pitice, da n-am văzut urmă de...să puște ceva sau...numai și numai cu țâncuș și cu faislău...deci tot, tot, tot...da nu se lua numa cât putea intra omul...da galerii de sute de metri nu o galerie să zic de aici de 5-10 metri...Deci am dat pe o galerie de vreo 100 și ceva de metri...

I: Cam cât au lucrat pe aia din țâncuș?

R: Eu cred că o lucrat ani de zile...ani și ani...păi din 1900 vă dați seama tãt o lucrat pe mina asta...Păi...dar n-o lucrat numa pe filoanele de bazã...deci n-am văzut galerii făcute pe filoane de 10-15 centimetri...umblau pe galerii din astea mari unde scoteau cu geanta și duceau afară...și noi, ultimul timp, da ...deci când spãrgeam cu abatajul ca să ...din abataj le nimeream...deci mergeam cu panoul de abataj și spãrgeam în galerie...nu știai de ce-ți fug găurile...în sus găurile...

I: Graiț, nu?

R: Spãrgeam și-n graițuri din astea...ai Dumnezeule doamne...deci...după ce am spart în galeriile astea...cred c-o scos flori multe de acolo ăștia, eu cred c-o scos ăștia flori...așa o mânat galeriile astea pitice numa în zonele în care o fost cele mai bune flori de mină de la mina Herja. În...

I: Deci a coincis bogăția zăcămintului cu bogăția în flori de mină, să înțeleg

R: Exact...deci în pe șelanul ăsta unde se mâna pe filonul 50 era filonul cel mai bogat în argint. Aici se găsea semseyit...semseyitul, fizelitul...aicea era mineralele astea care se găseau acolo. Și ei și-o dat seama...zicem că mai demult o fost oamenii proști...nu-i adevărat domnule pentru că ăia o știut să lucreze...o știut să lucreze, că noi de multe ori exploatam filon de 10 centimetri pentru că tăt am angajat, dar mai mult s-a angajat afară decât înăuntru în mină...că noi minerii am rămas cam aceeași...

I: Ca număr

R: Deci minerii...de obicei, da afară Centrala Minieră era plină, bubuia...birourile noastre de afară bubuiau domnule...deci era..mamă, tată, fată, fecior, nepoată și așa mai departe...deci tot veneau acolo la mină frate și cu încadrări din astea...că de multe ori când era...se negocia încadrările, a meu șefu de brigadă cu conducerea minei era foarte mare pentru că ne compara pe noi cu ei de afară...de multe ori, directorii pe care i-am pus, colegi de-ai noștrii care o fo cu noi...spunea....băi eu nu plătesc...eu plătesc școala, nu plătesc meseria...băi stai puțin frate...stai puțin deci...problema este că la mină nu vi să faci școală...exact cum mi-o spus mie P.L...ai nevoie de oameni mari, tari și proști când îi angajezi, da? și tu...acuma vi și spui că plătești școala...păi școala...la mină nu prea vin oamenii cu școală, atuncea am zic către ei „Domnule...”, în felul următor...„Dacă nu vrei să negociezi la oameni...”...păi era un criteriu domnule, era miner, ajutor miner, vagonetar...pentru locurile de muncă din înaintări și era miner și ajutor miner pe suitoare, abataje, unde se lucra în doi....de obicei, dar ultimii ani de zile și înaintări s-o băgat în doi...Deci ultimii ani de zile n-o mai...n-o mai...

I: Nu mai era echipă

R: Da...în doi, la planul dublu față de cât a fost în 3...eram în 3 și aveam plan dublu în 2...și atuncea... Galeriile astea pitice care erau, unde am rămas să vă spun, astea pitice când spărgeam în ele stăteam și mă uitam...de multe ori câți ani de zile...da era un praf în ele...siliciu ăsta...că dădeai cu lampa, se vedea siliciul ăsta așa cum...cum plutea în aer...și acolo să mai încarci cu trocu...să mai cari și cu trocu...îți dai seama cam ce boală o băgat oamenii ăia în ei? Am băgat noi boală în noi de ne-o rupt ...darămite ei ce boală o băgat în ei

I: Păi ...de aia nici nu trăiau nu știu cât...era o speranță de viață foarte redusă

R: Și acuma vă spun că din generația mea...nu știu dacă mai sunt 10, 12 mineri...nu știu dacă mai sunt, dacă mai trăiesc...s-o dus...

I: S-o curățat

R: S-o dus...foarte mult făcea pentru că după ce ieșeai afară din schimb...stăteau acolo deșteptii ăștia cu țuică și cu...da țuică din aia oribilă...

I: De pufoaică

R: Oribilă, oribilă...din obiele de miner...bea câte un pahar de pălincă, era rupt și abia mergea bieții la autobuse ca să meargă către casă...Deci vă dați seama cam ce oboseală...cam ce...păi nu ne cunoșteam unu pe altu....deci noi când ne duceam afară din mină nu ne cunoșteam unu

pe altu...după ce s-o băgat apa, să perforezi cu apă...păi te făcea de mândră minune că dădeam drumu tare la apă, din gaură când perforai tot îți pica numa în ochi...de acolo...nu ne cunoșteam unu pe altu...râdeam unu de altu...nu știam...vai de capul meu...vă dați seama ce năcazuri erau atuncea cu noi. Dar, vă spun că în 94 când o apărut cel mai mare graiț pe care l-am văzut vreodată eu din viața mea...la minus 4...de stibină...de antimonit

I: Pe filonul?

R: Deci...deci...

I: Pe care filon era?

R: Filonul 32...deci așa...în zona nordică era acolo, deci așa ceva filon de stibină ce-am văzut acolo n-am văzut în viața mea...a mai apărut încă de vreo două ori la Herja...dar nu așa de mare cât o fost ăsta, deci ăsta te băgai pe...înaintare s-o mânat, înaintare am spart cu el...intrați pe înaintare și intrați pe galerie sute de metri...deci mergeai pe galerie pe o parte și pe alta, la mijloc era gol...și pe o parte și pe alta calcită cu stibină...numa, numa...deci...pe-o parte era stibină argintie, pe o parte era neagră...deci ceva...calcită de câte 10 metri de lung era calcita...câte 20, 50, 70...de ouă așa de stibină (calcită) pe plăcile de ăsta...Noi ce făceam? Noi le rupeam...că nu puteai veni afară cu placa aia...tot spunea domnul G....„Băi adă-mi una din aia afară...băi...omule bun...de vreo 10 metri te rog frumos măi, faceți cumva măi”...Unde?

I: N-ai cum

R: Deci n-aveai cum...pe puț puteai urca maxim 1 metru jumate...înălțimea avea doi metri jumate - trei metri da lățimea cam 1 metru jumate...nu puteai să ieși cu ea afară...vă dați seama ce înseamnă să poți...i-am făcut o poză lui domn G. și i-am dus și i-am arătat-o...deci vă spun era...15 metri era...calcita...și vreo 100 de bucăți de stibină așa...da stibină de câte 15-20 de centimetri așa...ace lungi, vai de capul meu...deci ceva de vis...Ei...noi le rupeam așa bucăți și te scoteam așa afară de acolo din mină da îți era groază să le rupi cât de frumoase era ....așa bucățile alea mari...da nu puteam face că...Și atuncea era director C. de nu l-oi uita cât oi trăi pe Crăciun în viața mea...pentru că omul când ajunge la putere întotdeauna uită de ceea ce o fost înainte și ceea ce tre să facă în continuare. Nu zic că nu, că s-o scos de acolo dar veneau oamenii să scoată de acolo flori de mină, stibină din asta și trebuia să ieși pe undeva...tu mergeai în colo, mergeai în zona nordică, când coborai, trebuia să cobori pe galerie pe lângă, unde se încărca LAM4, locomotivele...ei acolo s-o postat șefii de schimb, maiștrii și din conducerea Herjei și care cum venea...

I: La vămuit

R: Pe la ei...trebuia să intri pe la ei...Ei când am văzut că îs probleme și că...no...nici o problemă, atuncea facem în felul următor...mergeam pe schimbul 4...noaptea când nu era numa mecanicii, salvatorii și scoteam...am zis bă hai să ne oprim...că după Revoluție o fost greu cu bani no...cu...mai multe probleme că nu era bani, nu era...hai să ne oprim și să scoatem flori de mină și să le vindem...Și atuncea mina Herja va putea trăi din ceea ce ...scoatem de acolo că e păcat să le împrăștiem să...dacă ne-o dat Dumnezeu așa de frumos graiț...așa de frumoase minerale...le împrăștiți și le arunci de-a moaca...Nu trebuia numa să dai câte două găuri dincoace două micuțe ca să poți să poți să înaintezi să poți să iei din ele...puteam să scoatem de

acolo...putea lua...poate și ani de zile de acolo din graiț...Da conducerea n-o fost de acord...ne-o oprit pe noi pe toți...deci cine lucra acolo în zona aia mai avea acces...dar vezi te vămuia înțelegi...și pe ăia care lucra acolo...

R: După Revoluție o fost foarte...foarte...Deci noi până înainte...83...4...5..6..deci nu luam deloc florile de mină...nu știam ce...la ce-s bune...deci când încărcam cu Rocomanul, vă spun că încărcam cu Rocomanul, încărcam stibină de jos din ăsta...nici nu ne uitam la ea frate, nici nu știam că ce...numa care-ți apărea...atuncea în 82,83 când am dat de un cuib de ouă de calcită...deci l-am luat cu Rocomanul și l-am aruncat în spate în vagonet...când am dat când în spate în vagonet...o sărit vreo 6-7 ouă...din cuibul ăla...și mă strigă în spate vagonetarul...„Șefule hai până aici să vezi ce-i ăsta aicea”...m-am dus acolo în spate și-am văzut...așa de marie erau ouăle, ca pumnu de mari, negre, negru cu alb...deci ceva de vis deci...no...aia ne-o atras...am văzut băi îs frumoase hai să vedem ce facem acolo cu ele...da nu...poate că acolo găseam mult mai multe dacă căutam în vata aia în plumozitul ăla ...dar nu căutam că nu știam despre ce-i vorba....Ei, după Revoluție am găsit că ce-s florile de mină...nu vă povestesc...că după aia la fiecare găurică, fiecare scorbura verificam cu...despre ce-i vorba

I: Alea, ouăle alea unde au apărut?

R: Ce anume?

I: La minus 6 pe filonul...

R: Nu...deci ouăle de calcit o fost la 5...pe filonul 50...acolo o fost ouăle de calcită care s-o găsit la Herja

I: Numai acolo

R: Numai acolo s-o găsit...deci o fost filonul la...la...la...5, o fost și la 4 în câteva locuri da o fost mai micuțe...mai mici dar...pe filonul 32 o fost aicea în zona asta de jos și 50-ul era cu stibina...deci 50-ul era stibina și 32-ul era cu calcită neagră, ouă de calcită cu gips negru, trecute prin ele...nu vă povestesc că dădeai de câte una cu....Eu am boala florilor de mină deci eu când dau de flori de mină...opream tot locul de muncă și apoi atâta piscăiam acolo și...până când scoteam...mi-e mi-o plăcut foarte mult semseyit-ul și fizelitul...Deci e o floare foarte urâtă, am adus foarte multă aici la Muzeu...deci nici nu știu câte am dat...da...puteam scoate de alea flori afară pentru că nu știa nimeni că ce-s...deci nu cunoștea nimeni...

I: Mai ales fizelitul...

I: Ni-l puteți localiza? Pe noi ne interesează

R: Da stați că vă spun exact...deci asta o fost la minus 4, pe filonul 60...

Că vă spun, nu o apărut în toate zonele...deci am coborât de la 4, la 5, la 6 s-o găsit numai antimonitul, stibina...pe 50...nu s-o mai găsit semseyit-ul ăla frumos, în schimb la 7 s-o găsit berthieritul cu diamant de Maramureș. Vai de mine, o combinație de diamant de Maramureș cu berthierit...ceva de vis ...deci așa ceva...deci era...parcă era copii de ăia mici așa berthieritul și diamante așa numa puse pe toate părțile, pe toate aripile, pe toate...era ceva...ceva...ieșit din comun de frumos era...acolo. Și atuncea

I: Înțeleg că filonul 50 a fost cel mai productiv

R: Deci filonul 50 o fost cea mai mare producție...deci stibina...32-ul o fost cu...cu...cu...ouăle de calcită, 60-ul și 60 D o fost cu semseyit-ul, fizelit-ul și o mai fost încă 32-ul A care o fost cu calcită neagră, aia a fost aproape de puț...era niște calcită neagră și aicea la Muzeu sunt, frunze așa late parcă era fix așa făcută numa din...parcă cineva le-o desenat cu mâna...așa de frumoase era...și...

I: Ați găsit vreo legitate în chestia asta? Vreo lege de distribuție sau nu? Era absolut aiurea apăreau...adică apăreau să înțeleg în hazard așa...

R: Deci mineralele astea știți dumneavoastră cum apăreau? Te duceai pușcai în abataj, pușcai în abataj, era filon de o juma de metru și dintr-o dată....deci minerul când perfora de obicei

I: Îi fugea tija

R: Fugea tija în graiț...de obicei...asta nu era...și atuncea, atuncea găseai...sau curgea apă, sau astea care...graițurile mari, curgea apă din ele...deci curgea apă din ele non stop...că astea strângeau apa, graițurile de câte 15-20 de metri strângeau toată apa din toate filoanele...și atuncea când spârgeai în zona acolo a lor...nimereai și găseai florile...așa găsind semseyit-ul ăsta acolo pe 60...ce-am făcut? Mânam suitoru și-am găsit gips negru...am dat și aici la Muzeu, negru, roșu și alb într-un singur graiț...deci într-un singur graiț negru, roșu și alb....deci ceva nemaipomenit...deci...nu vă povestesc...Și trebuia să sparg...la orizontul următor, înțelegeți dumneavoastră...Noi când știam că tre să spargem undeva aveam tijă de 2 metri, 2 metri jumate și băgam tijă mai lungă ca să nu....că aruncaii galeria de deasupra o aruncaii în aer...am dat cu tijă mai lungă...n-am spart...da a doua zi când am mers am văzut că curge apă măloasă...numa mâl, mâl, mâl, mâl...era păcat că era...deci până sub transversala deasupra noastră o mers cu gipsurile...foarte frumoase gips-uri s-o scos de acolo vă spun...mai puteam merge încă doi metri să pușcăm așa mai pe rând...am vorbit cu Ț., zice „Băi...bagă și pușcă dintr-una că doară tre să spargi undeva, nu se poate mă”...am fost mearsă pe lângă galerie vreo 10 metri...deci orizontul era cam 38 de metri, 38-39, aveam 44 de metri, era greu de mers pe suitor 44 de metri înălțime, foarte...foarte greu de armata, foarte greu...vă dați seama ce...greu era...

I: Tras materialele și

R: Vai de capul meu și atuncea zice bagă și pușcă...deci era cam la vreo 400 de metri de puț, 3-400 de puț...era filonul ăsta...deci s-o auzit ceva când am pușcat...și am băgat dinamită multă în front...mă frate....am pușcat într-o galerie cu mâl...cu mâl și cu apă...deci s-o auzit când am pușcat...de sus...nu vă povestesc...

I: Hrrrrr

R: Nu vă povestesc când o venit de sus apa aia și mâlul ăla...păi dacă nu fugeam...din spate ne prindea pe toți....dacă nu fugeam de pe galerie...că noi trăgeam găurile de la abataj sau suitor la 20 de metri acolo lângă ăsta...nu mergeam departe cu conducta că nu era conductă de pușcat...îți dădea numa din ochi ăștia...și deci până a doua zi s-o umplut transversala și pe galerie acolo de mâl și de apa care-o fost acolo sus...și ne-am dus acolo sus și-am spart la minus 3, într-o galerie frate...nu-ți povestesc ce...numa apă, numa mâl, numa

mizerie...numa...n-am putut intra acolo...am armat suitorul până sus ca să avem un suitor bun...că s-o creat un aeraj foarte bun acolo...cu galeria care îi acolo...galerie foarte multe de pitici, de oamenii bătrâni era acolo sparte în ele și acolo....acolo pe abatajul de lângă mine m-am urcat...a doua zi dimineața mă bag acolo pe suitor în sus și sub noi acolo la suitorul unde lucram noi lucra o echipă de abataj din doi băieți tineri, unu avea vreo 30 de ani, unu vreo 28 de ani ... din zona asta acolo...deci n-am apucat să stau, să urc în suitor...mai mult de o jumate de oră, deci s-o urcat băiatul ăsta, el o zis că se urcă repede, fac și iese afară mai repede că era pe schimbul doi, putea ieși și stătea acolo în sala de apel și...na...dacă puteai să te descurci mai repede, puteai să meri. Și s-o apucat de perforat fără să copturească, fără să vadă găurile, fără să vadă nimica...cum o perforat o dat într-o gaură stată....deci gaura stată ce însemna? Rămânea...nu pușca capsă din gaură și rămânea dinamita și gaura...rămânea gaura...deci noi trebuia

I: Gaură armată cum ar veni

R: Exact...deci noi trebuia atunci, trebuia să vi să iei, să scoți afară fiecare de acolo de unde erau, să speli gaura, să...El o zis că dă gaură lângă ea, paralelă cu ea ca să ăsta și i-o fugit Vidia în gaură...și la un moment dat numa aud odată „Boooooom”...am știut că tot fumul vine sus pe mine, acolo sus, am încercat să coborâm cât de repede jos...și m-am băgat să-l caut pe ăsta...deci...deci asta a fost una dintre cele mai mari orori ale mele la mina Herja...în care am trăit vreodată la mina Herja. Am avut destul de multe și la Petroșani și la Baia Sprie și la...da ce-am prins aci cu bieții băieți...deci minerul...am mers să văd unde-i și ce-o pățit...nu l-am găsit..deci...am găsit numa capete de mână, din picior...i-am găsit...mațele i-a găsit acolo pe un capăt de abataj...deci l-o făcut praf...deci praf și pulbere l-o făcut...Deci noi n-aveam voie să scoatem afară omul mort din mină..deci noi...eu știam ca Salvator am fost instruit pentru așa ceva...deci o trebuit să stăm afară acolo, să chemăm să vină Procuratura din Baia Mare...să stabilească moartea

I: Împrejurările

R: Exact împrejurările. O venit a doua zi, deci noi n-am putut să lăsăm, era plin de șobolani...îți dai seama mâini, capete, picioare, mațe...le-am pus toate într-un sac și le-am pus...acolo pe-un vagonet, nu puteai să lași acolo astea...în mină că le mâncau șobolanii....deci trebuia să, să stea cineva de pază lângă ele ca să....Am stat până a doua zi dimineața până o venit Procuratura, o venit toți acolo...s-o dus...i-am explicat la domnul...era domnul V. „Domnule păi dacă dumneata ai știut că ce-i aicea și v-am transmis că n-am găsit din el numa ceea ce am găsit...veniți a doua zi...știind că trebe să stea cineva aicea lângă el”...Bun și vă spun cealaltă traumă pe care am pățit-o...a fost anunțată familia, o fost familia anunțată și când am ieșit afară din mină...No...io...nu mi-am dat seama că în așa fel va fi în care să fie așa de mare drama acolo afară...acolo afară o stat doctorul, o stat directorul, șefii de schimb...care era acolo prin zonă...salvarea, mai multe acolo, care s-o adunat acolo și o venit și femeia, soția cu trei copii domnule...trei copii de la atâta până la atâta...Dumneavoastră vă dați seama ce înseamnă? Eu am venit cu...într-un sac...două capete de mână, două de acolo...dumneavoastră vă dați seama ce înseamnă aia....da noroc că l-am pus sacul așa lung pe cărucior...atâta minte am avut ca să fac așa ceva ca să....mi-am dat seama că ce va fi nu va fi în regulă...O venit copii ăia acolo și soția...s-o aruncat pe el...,Arată-ni-l să-l văd pe tata, soțu...”...ce să vezi domnule....ce să areți

la copii ăia și la ăsta? Și acuma câteodată îmi amintesc și mă prinde așa...se face...se ridică părul pe mine sus că...când îmi dau seama de ceea ce o făcut acolo la copii ceia...De ce le-ai dat voie domnule să vie cu copii ăia aicea...voi știind...că le-am spus...la doctor, la director, am spus domnule că n-am găsit din el numa câteva bucăți...Voi știind treaba asta că vor sări copii și soția acolo să vadă că...trupu să vadă ce-i acolo...ce să areți...din el de acolo și atuncea o sărit doctorul și ăia de acolo să tragă pe copii și pe nevastă ca să pot trece cu căruciorul să...îl ducă la morgă în Baia Mare, ce să mai faci cu ce-o rămas acolo...vă dați seama...no...și atuncea...am zis atuncea...bă într-adevăr am fost și la mină la Petroșani, am fost și acolo când o fost explozia aia mare la mină, și acolo am scos....

I: Ca și component al

R: Exact Salvatorilor...

I: Brigăzii de salvare, trimisă de Baia Mare în ajutorul salvatorilor din Petroșani

R: Exact, exact...deci noi de aici din Baia Mare când era exploziile alea mari acolo la ei...se făcea de la noi din Baia Mare doi, trei, patru care eram mai apți de mers și ne trimitea....deci și la noi...la Herja dacă era să zic...aveam necazuri cu o galerie surpată, cum o avut necazuri cu...un coleg de-al meu l-o prins clopotul...știți ce-i aia clopot, da?

I: Da sigur

R: Deci....era un abataj la 40 de metri și colegu ăsta al meu o trecut ținând pe el apa....o zi întregă...nu s-o lăsat...o perforat lângă el, la un metru de clopot și când s-o lăsat...

I: Se știa că-i clopot, nu?

R: Normal, normal....

I: Și o încercat cu apa să-i deie n-a reușit...

R: Doar i-am scris și pe caietul de loc de muncă...deci n-ai voie să intri pe abataj pe rostogoalele 1, 2, 3, 5...cât o fost clopotu în zona aia acolo că n-aveai voie să intri pe partea aia acolo unde...și el o perforat exact direct pe buza....ca să bată găurile...deci o vrut să perforaze găuri și să bată...n-o fost el...

I: Suflu să deblocheze

R: Exact, exact să bată pe clopotul gol....ca să...în timp ce perfora, o mai curs apă...l-o prin clopotul mă frate...deci l-o prins clopotul...nu vă povestesc...două zile...deci două zile...și era un filon foarte depărtat...puteai băga câte 7, 8, 10 vagoane puteai băga...în două zile...două zile, două nopți am lucrat pe el...pe abatajul ăla acolo, am golit...până băgai 10 vagoane, goleai, 10 vagoane, băgai...no eu am încercat să-i spun...că vorbeam cu el...de sus...da n-o mai putut pentru că...Și eu am fost prins în clopot...

I: Ați fost?

R: Da....am fost prins în clopot de două ori...dar aicea dacă te înfrici e mai rău pentru că...cum îi clopotu ăsta? Exact cum ar fi o moară care macină și te tot trage jos, te bagă în mijlocu...deci te bagă în jos

I: Ca un vârtej

R: Exact ca un vârtej de apă....dacă ați surprins vreodată un vârtej de apă undeva...exact așa îi și ăsta...te trage. Da eu cum am fost cu perforatorul, așa l-o prins și pe el...deci și pe el...a doua zi l-am scos afară așa....pe perforator...tot i-am spus să nu oprim aerul, lăsam aerul pe perforator....

I: Era deja sub pireag cum ar veni

R: Sigur...sub pireag,

I: Se auzea că vorbește că...

R: Sigur că...vorbeam...i-am spus ține capul unde-s nările perforatorului, lasă limba de la perforator în jos ca să sufle aerul prin nările perforatorului

I: Să aibă oxigen

R: exact să ai oxigen...de acolo de pe el...eu așa am scăpat din clopot

I: Vai de mine

R: Și vă dați seama da o fost mult prea mult...am vorbit cu el vreo 2-3 ore...după 2-3 ore gata s-o terminat, o tăt înaintat...jos tot goleau, tot goleau...poate că dacă era vreo 15 metri, 20 de metri de pireag...poate că avea șanse...că poate era undeva de puteai goli să...mai repede....sau știu eu cum...da până meream, goleam...până...mai veneam înapoi, până...vă dați seama o trecut două zile...Așa l-am găsit jos, o coborât pe rostogol, așa o venit cât s-o agățat de viață omul ăla...o strâns perforatorul în brațe...capu așa pus pe nările perforatorului...abia am putut de acolo să-l desfac...că s-o încleștat acolo....de-abia l-am putut desface de pe perforatorul ăla...așa de tare s-o încleștat acolo.... Și eu vă spuneam că și eu am fost prins în clopot de două ori...dar când am fost prins ultima dată era cât pe-aici să...da am fost 10 metri numa...o fost 10 metri. Încercam să...încerc în gol...ei când goleau atunci te strângea, te strângea parcă era o moară din aia care strânge cucuruz de mălai când îl macini...așa era și ăsta aici...încercam să nu mă duc așa în jos pe gura aia de acolo da n-am reușit că nu puteai pentru că atunci când golea din vagon dintr-una „Vuuu”...o juma de metru coborai dintr-una...norocul meu o fost că s-o făcut....o avut neazuri de multe ori cu rostogolu ăla acolo că rostogolu ăla acolo era piatra mai moale și cum tot îl rodam și aveam clopot acolo pe el, s-o făcut o pâlnie...o pâlnie cam de un metru jumate diametru....

I: Suprafața mai mare

R: Exact, exact

I: N-o fost înghesuit să te strângă...

R: Exact, exact...Și pe...pireagul de la un metru și ceva încoace și în colo nu așa tare m-o strâns...bine și acuma am și pe picioare și pe toate am numa pietricele și de astea pe ăsta acolo...da nu așa tare m-o strâns...și mi-am lăsat perforatorul să-mi meargă aerul pe acolo și am coborât în jos frumos...Și am coborât acolo jos, la orizont, nu și-o dat seama nimeni că voi scăpa din acela...și n-am avut aproape nimica...și în două zile o căzut celălalt, coleg de-al

meu...și la ăla i-o rupt șira spinării...da l-o prins cu capul în jos...l-o prins cu capu în jos și am golit trei vagoane, patru vagoane am golit numa și l-a prins cu capu în jos și i-o prins piciorul în spate și l-o sucit și l-o învărtit...vă dați seama că...cum...nu știu cum l-o putut prinde acolo...că o picat...o zis că o picat de la vreo 4 metri și o picat în cap...n-o căzut în picioare și...dacă cădeai în picioare...altă șansă ai când cazi în picioare...da când cazi în cap...șansele sunt zero...

I: Sunt tragedii într-adevăr extraordinare...Dumneavoastră ca și Salvator cred ca-ți văzut tot felul de....

R: Am avut, am avut...multă lume în viața asta îmi poate mulțumi și îs și eu foarte mulțumit că am salvat o grămadă de oameni. Am salvat o grămadă de oameni. Pe care i-am putut și i-am ajutat. Dar a fost și pe care mi-o rămas pe conștiință pe care nu i-am putut ajuta...Deci nu i-am putut ajuta pentru că o fost supra omenesc ceea ce ...ce s-o întâmplat și ceea ce o fost în ...deci vă spun am două, trei cazuri dintr-astea în care nu vă povestesc...și acuma după cât...eu îs din 2003 rămas în pensie...și acuma noaptea tresar în pat și mă trezesc cu visurile astea de la...când mi-o murit copilul ăla de 20 de ani...deci eu...aia o fost moartea mea, deci n-o fost a lui...da Dumnezeu îi sus și ne-o văzut pe toți...Am perforat frontul, abatajul....deci atunci eu am perforat tot...am strâns sculele și am zis către el „Mă dacă te rog frumos du-te și încarcă tu găurile că mă duc până jos să fac niște hârtii către schimbul care urmează după noi”...copilu m-o ascultat, s-o dus, când o fo la 10 găuri...o venit o roca pe el....deci abatajul avea un metru lățime...de 10 metri lungime

I: Coptură din lateral

R: Nu...de sus...tavanul...deci tot tavanul...un metru cât am perforat eu...deci gaură de 1 metru 40...o picat tot tavanul pe el...acuma dumneavoastră vă dați seama ce înseamnă să știi zona în care o picat...și cum să spargi tu rocă de un metru de înaltă și de un metru de lată? Cum? Numa prin perforare...deci o trebuit să perforez găuri de 10-15 centimetri și să bag câte un sfert de dinamită, un juma de patron, un sfert de patron...așa ca să poți înainta ca să găsești zona în care îi...unde l-o prins că distanța era cam 10 metri...Dumneavoastră vă dați seama

I: Da cum o venit pe culcuș/coperiș...pe...

R: Tavanul o venit tot pe el...deci cum am perforat eu...deci galeria îi așa, da? Eu am perforat găurile acolo...și tot deasupra, tavanul o venit pe el

I: Din vibrația perforării

R: Cum am perforat eu acolo de aia vă spun că...exact cum am perforat eu acolo, cum am băgat apă....

I: Trebuia să vină Doamne ferește...

R: Trebuia să vină când am perforat eu...atunci trebuia să vină normal...da am avut eu zile și n-o avut el...Și vă dați seama, după vreo 10 ore, tăt pușcam așa câte un pic din ăla...vă dați seama cât fum am băut....zicea că nu iese fum de la...cum nu iese fum domnule...da dinamita aia când o puști iese fum domnule...oricât ar ieși...într-un loc de muncă....știți cum era acolo

abatajele...aveau un geam la 10 metri distanță, era foarte nasol, da noi ca să putem scoate afară pe omul ăla de acolo...

I: Adevăru-i că v-ați și grăbit, n-ați așteptat...

R: Vă dați seama că n-am...automat...eram puternici, eram ăsta...și atâta am tot pușcat acolo, tot urmăream să vedem, dade vedem un picior, o cizmă, un cap undeva...am intrat vreo 5 metri și dăm gaura...zic băi hai să dăm un pic gaura mai lungă....poate și greșeala mea a fost mai mare no...până când...și când am dat un pic gaura mai lungă...i-o sărit piciorul...că noi pușcam de la geamul de la abataj...i-am găsit cizma și piciorul...no zic...amu-i aicea, da ce să fac no? Și eu și cu colegu care am fost acolo, deci trebuia...trebuia să faci cumva ca să poți să-l găsești undeva, să fie undeva...atunci de acolo, am încercat să spargem...cum să puști tu pe omul ăla cu dinamită...trebe scos afară cumva....cum?

I: Da, da, da evident

R: Am săpat sub el...deci cum săpam noi sub el cobora bolovanul ăla după el în jos...deci nu prindea nicăieri...i-am făcut din lemn, i-am făcut strângători....i-am făcut...ca să rămână piatra ca să nu mai pușc...vă dați seama că cum puști dinamita aia îi zboară tăte acolo de pe el...am băgat acolo strângători între pereți, am...băgat tot felul de lemne ca să rămână roca aia groasă acolo și...noi cu sapa și cu trocul tot aruncam în spate că să putem să-l scoatem afară. Și am scos până la urmă afară da...nu vă povestesc cum a fost...ca o...rachetă de tenis...plăcintă o fost...deci...plăcintă, plăcintă, plăcintă...vă dați seama cred c-o avut...ce 5 tone piatra aia...

I: la 10 pe unu...10...20 de tone...

R: Vai de capul meu...no și am scos de acolo pe bietul și l-am dus afară, nevasta lucra la cantină

I: Pfuai...

R: Deci aicea sunt traumele pe care le simte omul...după atâția zeci de ani și acuma le simte...cum mi-am dat seama că...câte am făcut și ce-am...La Petroșani la fel...și acolo...m-am dus să scoatem afară...că era cu metanul și cu metanul ăsta e o prostie și o măgărie...era prins acolo în pireag jos și cum am făcut gaură...tot ieșea câte unu, tot ieșea câte unu....la un moment dat o venit din suitor iarăși o tură frate...deci tu vorbeai cu ei măi frate, deci vorbeai cu el de dincolo...tu dincoace, el dincolo...și o venit o tură de pireag iară acolo...gata s-o dus...o terminat...deci ce-o rămas după în spate...

I: Câți au prins?

R: Șansele...șansele...sunt destul de mici și riscul destul de mare al Salvatorilor...din păcate...ăștia nu recunosc...deci la Casa de pensii nu recunosc așa ceva...deci mie ca Salvator minier din 2007 până în 2003...am primit 100 de lei în plus la pensie...deci pentru că Guvernul României și Casa de pensii nu recunoaște deci noi n-am făcut asta, deci noi n-am făcut salvarea minieră în timpul programului de lucru...deci salvarea minieră s-o făcut după programul de lucru...ceea ce și specifică...și pe toate hârtiile și pe toate documentele care le-am dus la ei acolo scrie foarte clar...s-a plătit contribuțiile către Casa de pensii și către aia și trebuia să ne dea exact cum am luat după anii de mină...că noi am dus și toate câștigurile ce-am câștigat...

I: Adică totul pornește de la recunoașterea muncii efective...ce-a însemnat

R: Asta este

I: Ce-a însemnat munca de miner și care a fost hai să spunem recunoștința societății pentru această muncă...nu a fost nicidecum valorizată. Și aici ajungem la o întrebare...cum să spun...care ne cam doare pe noi...Care era diferența dintre mineritul înainte de Revoluție și cel de după? Ne-ați spus câteva aspecte...

R: Diferența a fost foarte mare...pentru că pe timpul lui Ceaușescu eram mineri de onoare, așa ne spuneau ...mineri de onoare...După Revoluție am fost cârpa societății...nu ne-o mai dat ce ne trebuia, nu ne-o mai dat materiale, ne mărea planul. Deci pe timpul lui Ceaușescu...am câștigat foarte mulți bani, da am lucrat și 8 ore...da am lucrat și 6 ore înainte, dar...vă spun...era altfel de oameni, deci eram categoria a II-a în România după...zic eu după armată...ce-am mai văzut categoriile de muncă în România ca miner...păi oriunde mergeam, mergeam cu capul sus ...,„Da domnule sunt miner”...dar după Revoluție...dacă spuneai...,„A ești miner...oooo”

I: Piața Universității, panseluțe

R: Proștii mă...băutorii...Nu toată lumea o fost băutor

I: Evident

R: Și nu toată lumea o fost prost...pentru că dacă...

I: Eu sunt ferm convins că pe șantier s-o băut mai mult ca la mină

R: Dacă vrei să stai un pic așa să judeci la rece...ceea ce s-o lucrat în mineritul ăsta...deci n-o putut lucra oamenii proști...deci mineritul ăsta o fost foarte greu...foarte greu ca meserie...aici trebuia să cunoști foarte bine îndeletnicirile în ceea ce ți se cuvine ție să faci

I: Cum spunea cineva...minerul se pricepea la toate, deci nu numa să perforeze și să puște, trebuia să fie și dulgher și lăcătuș...

R: Deci minerul când intrai în schimb, când intrai într-un schimb de mină...deci nu se făcea...gata că mă duc și mă apuc de perforat și mă apuc de ăsta...nu...deci aicea trebuia să...aveai niște criterii după care trebuia să te apuci de muncă, deci tu trebuia prima dată să mergi să iei apa, să uzi, ca să îndepărtezi praful...era praf de...al doilea trebuia să te duci, foarte bine să copturești...dacă nu coptureai....aici mureau oamenii, aicea se schilodeau oamenii

I: Au fost cele mai frecvente accidente

R: Aicea se schilodeau oamenii pentru că pica pe tine...nu trebuia să mori neapărat...câți colegi de muncă am eu care sunt fără mâini, fără piele pe cap...fără picioare, fără nas...fără...din cauza că...deci înainte, pe timpul lui Ceaușescu...aveam timp totuși...nu era tot una când lucrai la un loc de muncă 8 ore și când lucrai la un loc de muncă la 6 ore...deci 2 ore în plus

I: E același ciclu

R: Pe același ciclu normal că ciclu era tot același....deci...deci pe timpul lui Ceaușescu o fost mult mai puțini morții și răniții din cauza locului de muncă...și din ceea ce nu ne-o dat ei pentru

că nu ne dădea ce-ți trebuia...protecția muncii...hai să fim serioși...am umblat cu aceeași tampelă, cu aceeași rangă, cu aceeași țâncuș, cu același faizlău, cu același cioc...o viață întregă...deci...nu trebuia, trebuia schimbat ceva domnule...hai să schimbăm ceva domnule, să-i dăm ceva în plus la omu ăsta...ca să-i putem cere plan mai mare...deci noi am rămas cu...planul tot creștea...da noi tot cu aceleași scule am rămas...în schimb ce făcea

I: Și cu mai puține materiale

R: Exact...în schimb ce făceau ei după Revoluție? Era bai cu curentul...era bai cu norocul, cu mama dracului, cu ce le pica lor în cap...deci la noi la Herja este un vod foarte mare, în Chiuzbaia. Vodul înseamnă aerisirea minei.

I: Da...ventilator...

R: Deci când era deschis vodul tot până la maxim....era un aeraj în mină, puteai ca afară mergeai pe galeria principală și...ei...cătore ce înaintam după Revoluție, mai mult, mai mult...deci am ajuns în 2000 să avem o palmă de vod deschis...deci...vodul ăsta avea niște motoare imense...

I: Consumatoare

R:...care să strângă dintr-o mină...totuși...gazul ăla și toate ce-i acolo...deci...cătă ce-l închideai mai mult foloseai mai puține motoare la..., „De ce închideți mă...păi ne omorâți cu zile mă oameni buni...mă...dăpoi voi ne omorâți cu zile, mă?”..., „Păi n-avem bani de plătit curentul”..., „Păi stai puțin măi frate...adică tu omori un schimb de oameni sau o mină de oameni că tu n-ai bani să plătești curentul...domnule...atuncea închide mina domnule dacă n-ai bani...nu ne omorâ pe noi, pe toți”....De zeci de mii de ori am avut discuții cu conducerea...eu nu zic că nu se băteau și ei cu chestiile astea...dar...vă spun...că trebuia să facă ei altceva...deci ei trebuia să se uite în grădina lor de afară...câți grădinari au și nu să se tot plângă de mină care-i țineam pe toți ca să pot să ne închidă nouă aerul...ca să murim mai repede ca să poate trăi mai bine ei...Păi s-o făcut o socoteală în...deci în 92 a făcut o socoteală așa la activitate cu Sindicatu și cu ăsta...deci ne-am băgat înăuntru în mină, atuncea o venit un neamț...să preia Herja...în 92 și o zis „Domnule eu la Herja am nevoie de câteva brigăzi, două, trei brigăzi, care-s cele mai bune de la mină și de rest n-am nevoie de nimeni, nevasta mea face tot....deci eu n-am nevoie de TESA, de aia...de...aia, deci am nevoie pur și simplu de minerul care merge și pușcă și aduce minereul afară care...pentru asta acolo”....când o auzit conducerea...despre ce e vorba..., „Nu domnule...nu...nu...păi...cum domnule...ingineri geologie”..., „Domnule, domnule, n-am nevoie de nimeni domnule. Ca să...ca să...cu hârțiile e nevastă-mea singură afară pe calculator ea face toate hârțiile...nu ne trebe nimica. Ne trebe un singur șef de mină, echipele de mineri, echipă de vagonetari care transportă minereul, echipă de întreținere care nu vor fi numai...”....la noi electricianul era electrician...se ocupa numai de curent...apoi că avea, că avea de făcut ceva acolo...era treaba lui...deci normal trebuia un electrician băgat și pe mână de mecanic de front, aveai nevoie de aeraj...du-te cu minerul de la aeraj...aveai nevoie de ceva...dute și fă acolo...nu io-s electrician, eu...nu fac numa curent...io...gata asta-i meseria mea, asta o fac...Deci noi mai trăiam mult și bine ca minerit, deci când am văzut diferența asta și am zis să facem un calcul, câți sunt afară...deci noi în mină am rămas aceeași, locuri de muncă aceeași mineri care am fost de ani de zile...dar afară s-o dublat, s-o triplat...era cu mult mai mare numărul de angajați

afară...mamă, tată, fiu, ginere, ginere, ginerică...decât noi...care munceam...am zis mă stai puțin mă frate că ceva nu-i în regulă aicea mă...adică mă nu se poate așa ceva măi...Păi ne trebuia trei secretare domnule? Deci noi...minieritul ăsta e un mare păcat pentru noi, pentru Baia Mare și pentru țară...că s-o oprit minieritul ăsta e un mare păcat...noi zona asta am fost privilegiați cu tot ce-o fo mai bun aici în partea asta la noi pentru că am avut ce ne trebuie aicea și am avut...minieritul ăsta...din tată-n fiu, am mers în mină am muncit, am câștigat bani, s-o întâmplat...o murit destul de mulți, o murit am înțeles...bun...dar totuși am putut trăi pe lumea asta fără griji....

I: Decent

R: Și decent, cu banii pe care îi câștigam noi am putut trăi decent...dar din păcate...tot s-o strâns cureaua, s-o strâns cureaua...da s-o strâns cureaua pentru noi....pentru mineri, nu s-o strâns cureaua pentru TESA...asta îi mare, mare, păcatu ăsta...

I: Și dacă tot am ajuns la acest subiect cu...bulversarea mineritului după Revoluție. Închiderile de mină v-au afectat personal sau deja dumneavoastră ieșiserăți în pensie?

R: Eu n-am apucat, am rămas în pensie mai repede decât s-o...

I: Dar comunitatea? Colegii dumneavoastră?

R: Da eu știu pentru că am fost chemat...eu când am rămas de la Herja, eu și acuma dacă e nevoie de ceva Salvatorii și ăsta tot timpul pe mine mă caută...deci când s-o oprit mina în 2007, la noi la minus 9 unde era banda ce ieșea la IPEG, acolo jos...s-o turnat un dop...deci acuma mina e inundată...toată mina e inundată până la orizontul 0, deci toată mina...am fost acuma de câteva luni și-am văzut...deci până la 0 tot inundat...Bun, dacă Guvernul României se ocupa cât de cât un pic de închiderea perimetrelor miniere, se putea face mult mai bine decât o făcut-o ei...da ei au dat mână liberă hoților ca să poată să fure tot ce o fost în mina asta...deci tu ca să poți să păstrezi o mină cum o zis Guvernul...că mina

I: E în conservare

R: Intră în conservare, da? Conservarea înseamnă că eu îmi las rocomanul, îmi las vagonetii, toate unde o fost și inundăm mina...și când s-o terminat și vrem să exploatăm înapoi...mergem și le găsim acolo unde le-am lăsat...da ei o golit mina cu totul, parcul de vagoane, parcul de locomotive, parcul de....

I: Cale de șină nu mai spunem

R: Șinele de cale ferată, deci ce s-o prins din zona puțului tot s-o cărat afară, firul de cale ferată o fost la noi la Herja o fost kilometrii întregi de fir de cale ferată, kilometrii întregi...la noi se mergea pe LAM7...deci pe curent, tone poate de cupru și de ceea ce-o fost acolo...Bun...toate s-o dus pe apa sâmbetei și atuncea când s-o făcut dopul ăla la minus 9, deci dopul la minus 9 s-o făcut din cauza să nu iasă afară apa la

I: Tunel

R: Da...prin tunel afară de acolo, s-o săpat înaintări stânga, dreapta pe acolo și s-o turnat zid de beton acolo în sus...deci s-o făcut acolo o cruce unde nu mai poți să între nimeni în zona aia

acolo...deci acolo dacă vrei să golești, se poate goli, mergi perforezi, spargi dopul ăla acolo și toată apa...îi faci un loc să curgă să iasă afară în colo către IPEG

...La noi la Herja, nu știu dacă știți și dumneavoastră, eu am spus de câteva ori și la domn director...la noi o fost tetraedrit de Herja, nu știu dacă ați auzit de el

I: Tetraedritul de Herja nu

R: Deci...am eu acasă o bucată...deci tetraedritul de Herja apărut pe Șelan, la minus 2, no acolo când o apărut ăsta...o apărut pe cinci metri o apărut...deci în 5 metri o apărut...câteva bucăți și s-a dus...fluorina de Herja...iarăși la fel, fluorina de Herja îi un roz...fenomenal ce roz frumos are fluorina de Herja...într-adevăr nu-i mare, nu-i dimensiunea de la Cavnic da ...avea cam un centimetru, maxim cea mai mare care am găsit-o...da numai roz, un roz așa înspre violet...foarte frumos. Dar în schimb...

I: Tot local

R: cum?

I: Tot local ați găsit-o...numa într-un loc...

R: Numa într-un singur cuib am găsit-o

I: Și unde o fost ăla? Localizarea...

R: Eu vă spun, stați că vă spun...vă spun exact...asta o fost în 1994, pe Șelan, pe 52....1994, din 94 o fost garantat...atunci în 95 o apărut...o apărut foarte multe flori atuncea. O apărut în 95 o apărut florile...ouă de calcită albe cu stibină trecută prin ele așa sus...în 95...acuma m-o chemat un prieten...

I: Și unde-s alea?

R: Aicea...sunt...sunt...sunt și acuma sunt, și acuma sunt...acuma m-o chemat un coleg ieri, un prieten care umblă cu flori de mină, m-o sunat „Băi am găsit o colecție, hai până la mine acasă să vezi ce-am găsit”...și aicea, exact din 95, ouă de calcită cu limonit, calcită albă cu limonit...deci...și prin, prin calcită așa...merge stibina așa afară...da așa de mare oul cât un ou de găscă...așa de mare era...are 2 sau 3 băiatul ăsta, m-o chemat acasă să-i văd „Bă zic...către el...da io ce-am de aici?”...primesc și eu de la el...că dacă nu le spun că ce e nu știu că ce-s și le vând de-a moaca...și dacă le spun și le explic ce... Săptămâna trecută...nu...acum două săptămâni...o găsit cineva tot o colecție veche...un mineral care l-am întâlnit în 83 la Herja, n-oi uita în viața mea, domnul Ț...ăsta...

I: Bătrânu?

R: Bătrânu...domnul Ț. m-o chemat și o zis „Hai pân la mine să vezi ceva”...el lucra la plus mai mult...o găsit pe un filon, unde era semseyitul și fizelitul, acolo o fost cel mai mare semseyit și fizelitul din Herja...deci filonul 32, afară la plus la Matei...dacă cineva știe despre așa ceva....ăsta-i singurul...am încercat și acuma să fac mai multe...prostii da nu...

I: Excursii...

R: Excursii da nu poți intra acolo că nu ajunge la filonul ăla, deci filonul 32 la plus 5 la Matei..acolo o fost cea mai mare de semseyit... era rozetele cam cât...de cinzeci de bani îi puțin moneda...mai mare...

I: Cât medalia olimpică

R: Cam 5 centimetri avea dimensiunea rozetei de semseyit...și atunci s-o găsit într-un abataj, un abataj diagonal, da s-o găsit nu pe filonul de bază

I: Pe-o rămurică

R: Minerul săpând...mergând pe un filon, totdeauna la mina Herja se găsea încă un filon mai jos sau mai sus...și când o spart cu gaură mai jos de filonul de care mergea el...o spart în gaițul ăsta cu...păi s-o scos luni de zile de acolo...semseyitele alea de acolo...s-o scos din partea aia...și semseyitul ăsta...atâta era de lucios, nu tot semseyitul îi lucios

I: Nu, îi mat de obicei

R: Semseyitul de obicei e mat...semseyitul lamele e un pic mai lucios...dar nu tot...Săsarul e mai lucios decât Herja...Săsarul...e mai lucios decât a Herjei...dar, de aia vă spun acum cu diagonalul ăsta...și domnul șef de sector, domnul G. din Chiuzbaia cred că o cărat acasă vreo 10 sau 12 cărucioare...cred că și-o umplut cu totul casa de...el și acum...Asta a fost acum 25 de ani, dacă nu mai mult de 25 de ani...și atunci el tot căra acasă...și acum mai vinde câte una...mă cheamă și...i-am mai dat câte una de la el de acolo...da așa ceva nu se mai găsește...deci și acum când văd semseyitul și fizelitul văd...da...nu...nu ca și în zona în care o fost atunci acolo... Deci semseyitul o fost peste noi, peste minus...noi la minus am găsit aici pe 60-ul ăsta semseyitul care nu era așa lucios ca cel de sus...și n-avea rozete așa mari, rozete aicea o fo în schimb vă spun, o fost ceva...Am găsit una....deci normal specific semseyitul îi pe cuarț

I: Da

R: Deci specificul semseyitului îi pe cuarț, da la noi la Herja o fost și pe blendă și pe galenă, și pe calcită o fost semseyit...da specificul normal care îi trecut și-n carte, în Lapis îi pe cuarț...blendă, cuarț și rozetă de semseyit pe marginea...

I: Parageneza tipică da

R: Exact....În rest nu o fost semseyite așa de frumoase ca și acolo...Și plusu...și nu-i departe vă dați seama...cât îi vreo...50 de metri până în deal...sus...așa frumos semseyit

I: Acolo o vrut dumnealui să se depună

R: Așa frumos semseyit...De aia vă zic că sunt, sunt minerale....mai sunt că sunt o grămadă care...în fiecare casă....eu cunosc o grămadă de...și eu am umblat...și îmi place pentru că eu mă dedic cu totul florilor de mină astea...i-am spus la domnul director...i-am spus...am făcut în Germania, asta a fost și intenția noastră...a mea și a domnului director...să facem la Herja, pe galerie acolo de ocol unde-i...să facem un mini mină care se poate să viziteze, să meargă oamenii acolo...eu am făcut foarte fain la două...la două cred c-am fost în Germania...da o murit prietenii mei care am fost acolo cu ei, le-am făcut o galerie, o transversală din polistiren...

I: Da butaforie da

R: O transversală cu șină, am făcut un suitor, am făcut un Rocoman tot din polistiren și am făcut sus pe tavan un suitor așa de vreo 2 metri, un graiț unde să poată acolo...mi-o tot mulțumit omu ăla ani de zile...cât o trăit, nu știu cum îl cheamă pe ăla...în fine...ăsta umbla acasă la mine tot timpul...și îi vindeam flori și făceam afaceri cu el și umblam...și el m-o chemat, m-o plătit, mi-o dat bani, am stat acolo cu el...am povestit cu el...foarte multe îi împărtășeam...o venit la Herja, l-am dus la Herja, la mină, l-am dus în toate filioanele...i-am arătat, i-am împărtășit toate științele mele, pe care le am despre minerale și despre flori...și am stat acolo cu el multă vreme am stat de povești cu el...și s-ar putea povesti un an de zile despre ceea ce ... în minele astea a noastre se întâmplă și s-o întâmplat...și și acuma încă, dacă s-ar da drumul la mineritul ăsta, deci filioanele oricum îs conservate

I: Ați anticipat un pic întrebarea mea. Credeți în redeschiderea mineritului?

R: Eu cred...eu cred că da...eu cred că o să le vină mintea la cap la guvernării ăștia ai noștri care din păcate numai de buzunarul lor se ocupă, să bage în buzunarul lor cât de mulți bani...în loc să se ocupe și de ...noi până când o mers minele din zona asta a noastră...a Maramureșului și numa Maramureș și Roșia Montană și...o fo plin de străini, deci eu nu vă povestesc câți străini aveam în România să îi duc pe munte, să îi duc la halde, să îi duc în zonele în care s-o aruncat minereu...să culeagă ei de acolo bucăți de minereu, de ce găsește pe acolo...o grămadă de oameni am avut din toate zonele lumii o venit, din Brazilia am avut care o venit aici în Baia Mare și m-am dus cu ei...și le-am arătat și acuma ar veni o grămadă...câți mă întrebă și cu care și legătura prin țară, peste hotare...mă întrebă „Mă da ce se întâmplă acolo la voi în România asta, nu se mai deschid minele astea?”...Domnule...ce va fi nu știu...dar în orice caz...Am un prieten foarte bun aicea, S., pe care...i-am băgat și-n el microbul ăsta...îi prieten cu dumneavoastră aicea, umblă cu voi, cu dumneavoastră aicea...am băgat microbul și-n el, de câțiva ani, ani de zile...de câțiva zeci de ani de zile de când tot cumpăra flori de la mine, cumpăra de acolo...îi foarte pasionat și el de...și mergeam cu el pe toate zonele astea...mergeam aicea la Baraj după jasp, după opal, mergeam după calcedonie...în toți munții ăștia mergeam și umblam cu el...acuma ultimul timp, el are și o echipă cu care muncește, vine și pe la dumneavoastră pe aicea și mai muncește pe aicea cu...mai merge cu băieții nu știu pe unde o zis că o fost că...tot îmi spunea, îmi trimitea și mie...am fost c-o trupă nu știu pe ce deal unde i-am dus...el cunoaște zonele astea mai bine...că se ocupă. Dar din ce în ce mai multă lume i-o plăcut și s-o ocupat de mineralele astea și de munții ăștia ai noștri...da acuma, de când îi pandemia asta, ultimii doi ani de zile încoace...s-o blocat total...deci s-o blocat total...nu mai poate merge omu nicăieri, nu mai poți să faci nimica, nu mai poți să**I: Am înțeles. Da, într-adevăr. Ne apropiem de sfârșitul interviului domnu N.. Vă pun o întrebare...poate o să vi se pară puțin așa deplasată dar trebuie să v-o pun...Ce a însemnat pentru dumneavoastră domnul N. mineritul?**

R: Deci cum v-am spus de la început din...de când am știut să...am un discernământ pe lumea asta și să pot să...din 75...taică-mio o fost miner și...am îndrăgit și voi îndrăgi toată viața mea mineritul ăsta...a fost o meserie foarte grea și dificilă, dar o meserie frumoasă. Deci dacă ar fi să mă întorc înapoi...mi-aș alege tot mineritul...dacă ar fi să mă întorc înapoi...dar ce pot să spun...m-aș întoarce înapoi de pe timpul lui Ceaușescu, în ceea ce o fost atunci...mineritul

pentru România și pentru întreaga lume...pentru că lingouri de aur o mers și-n altă parte nu numa a noastre în România o fost. Și atuncea, că după Revoluție nu s-o făcut minerit, s-o făcut numai și numai...cum să zic...un circ pe bani....pentru că fiecare și-o adus tot ceea ce o avut acasă să lucreze împreună cu el și de aia s-o dus mineritul ăsta...pe apa sâmbetei, din cauza noastră s-o dus, a celor care am dat voie să se facă așa ceva. Pentru că noi dacă luam atitudine în 91, deci când o fost Petre Roman în Baia Mare, la noi la Cavnic de am stabilit cu el atuncea...programul de muncă și ieșirea la pensie a minerilor, Petre Roman o spus clar „Da, sunt de acord și susțin să se rămână la pensie la 20 de ani indiferent de vârstă, dar minerii...minerii efectiv care lucrează la perforator și lucrează în frontul de lucru, nu și cei care se duc pe lângă ei și se ascund prin alte locuri de muncă care să poată trece timpul și să treacă vremea de muncă”...atunci dacă noi cu Petre Roman stabileam și rămâneam de acord cu el, numa că din păcate și la noi la mină toate o fost o...manipulate de către conducere...deci Sindicatul o fost ales de către minerii care o fost puși de ei să spună în Sindicat merge domnul maistru, merge domnul șef de sector, merge domnul...degeaba am încercat să le explic la colegii de muncă care o fost cu mine și am zis că noi trebe să reprezentăm sindicatul...minerul care lucrează efectiv subteran și care muncește și se lovește de ceea ce îi acolo...pentru că domnul Petre Roman nu l-oi uita niciodată ceea ce-o făcut la Cavnic...când am stabilit că să rămână minerii la 20 de ani, am fost singurul dintre ei...am stat lângă el la 2 metri de el, am fost singurul dintre toți candidații la Sindicat, singurul miner dintre toți aleșii ceilalți care o fost din maiștrii, șefi de sectoare, ingineri care...un singur lucru o făcut domnul Petre Roman, l-o chemat pe unul dintre oamenii ăștia care s-o opus ceea ce o zis el „Că cum domnule că și noi...suntem la mină și...lucrăm alături cu ei și facem acolo” și o zis către ăla „Te rog frumos să vii până la mine”...o zis către el „Arată-mi palma”...era unu de la Cavnic, era un inginer electromecanic...i-o arătat palma...o zis către mine „Domnul N. te rog frumos să areți palma”....„O palmă de miner”...zice „Domle...tre să fi prost ca să nu știi ce înseamnă un miner care muncește și unu care umblă pe galerii și face pe acolo”...și o zis Petre Roman „Dacă nu mă ascultați și nu v-ați ales oamenii cu trebuie continuați așa cu...ce aveți de continuat”...Și așa s-o continuat să se meargă cu 20 de ani la 45 de ani...noi puteam rămâne bine mersi la 20 de ani, indiferent de vârstă...minerii de abataje, de suitori...cine o lucrat în compania cea....dar din păcate nu s-o putut și fiecare o mers unu la 45, unu la 50 care câți ani o avut de muncă ca să poată să muncească...să muncească mai departe. Da, eu sper că conducătorii ăștia ai noștri, românii ăștia ai noștri care-s buni, să le dea Dumnezeu minte în capu ăla a lor și să deschidă înapoi minele astea ale noastre care sunt pline de aur, de argint, de cupru, de zinc....și România are nevoie de așa ceva în ceea ce trăim noi acuma și de cărbune la fel...că și cărbunele s-o închis tot la fel...și cărbunele...când aveam nevoie de cărbune acuma că curentul dus la în ceruri...n-avem exploatare de cărbune...așa mai departe...asta-i problema care-i cu noi

I: Domnule N. noi vă mulțumim foarte mult

R: Și eu vă mulțumesc pentru tot ceea ce

I:...pentru deosebitele infirmații pe care ni le-ați oferit, a fost un interviu de-a dreptul emoționant...Vă mulțumim foarte mult

R: Cu plăcere...și altă dată, nici o problemă

I: Cu mare drag